

Nr 49.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.; given Drottningholms slott den 31 januari 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—5:o hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 31 januari 1941.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler uppkomna frågor om understöd åt efterlevande till i det följande angivna personer och anför därvid:

1:o.

Avlidne styckjunkaren å övergångsstat vid Göta artilleriregemente Carl Ivar Nordgrens frånskilda hustru. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Nordgren var född den 12 februari 1881 och avled den 21 juni 1940; att han inträdde i krigstjänst den 1 november 1901, befordrades till sergeant vid Göta artilleriregemente den 3 augusti 1913 och till styckjunkare i samma regemente den 1 juni 1925, överfördes tvångsvis på övergångsstat den 1 november 1926, blev på grund av fullgjord tjänstgöring för löneuppflyttning från och med den 25 september 1927 tillagd styckjunkares lön

samt avgick den 12 februari 1931 från beställningen å övergångsstat med rätt till pension å 2,544 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

att han från och med den 6 september 1928 intill sin död innehade förordnande såsom tygunderofficer vid Göta artilleriregemente, i vilken egenkap han åtnjöt arvode med 2,130 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

att han den 7 september 1912 ingick äktenskap med Judith Kerstin Maria Berggren, född den 22 januari 1891;

att makarna i äktenskapet hade 4 söner, födda respektive 1912, 1914, 1918 och 1930;

att rådhusrätten i Göteborg genom utslag den 7 maj 1940 dömde till äktenskapsskillnad mellan makarna, därvid rådhusrätten *dels* förordnade, att hustrun skulle hava vårdnaden om makarnas år 1930 födde son Otto Ivar Vilhelm, *dels* förpliktade mannen att till hustrun utgiva vissa närmare angivna underhållsbidrag såväl för henne själv som för sonen (utslaget i denna del överklagat av mannen men fastställt av Göta hovrätt enligt utslag den 4 juli 1940), *dels ock* i anledning av yrkande av fru Nordgren förklarade henne berättigad till familjepension efter mannens död;

att fru Nordgren trots äktenskapsskillnadsutslaget innehåll i sistnämnda del icke kunnat komma i åtnjutande av änkepension, enär statskontoret vid på ämbetsverket ankommande prövning av fru Nordgrens rätt till pension funnit de för mannen Nordgren gällande familjepensionsbestämmelserna — kungörelsen den 18 juni 1937 (nr 583) med bestämmelser angående familjepension i vissa fall, då allmänna familjepensionsreglementet ej är tillämpligt inom försvarsväsendet, m. m. — icke medgiva tilldelande av pension åt frånskild hustru;

att den minderårige sonen efter faderns död åtnjuter pension, som — omräknad till ny familjepension enligt kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 508) — utgör 768 kronor för år jämte procentuellt tillägg;

att därest fru Nordgren varit pensionsberättigad pensionen, beräknad för henne ensam, skulle hava utgjort 876 kronor för år jämte tillägg, som nyss nämnts, och sammanlagda pensionen för henne och den minderårige sonen 1,296 kronor för år jämte dylikt tillägg;

att fru Nordgrens arbetsförmåga på grund av sjukdom (nervsjukdom, kronisk ledgångsreumatism och blodtrycksförhöjning) är avsevärt nedsatt;

att de tre vuxna sönerna hava en inkomst av respektive omkring 335, 245 och 200 kronor i månaden, dock att avsevärd nedgång i inkomsten är att förvänta genom avbrott i arbetet för fullgörande av militärtjänstgöring;

att bouppteckningen efter Nordgren utvisar brist;

samt att fru Nordgren saknar eget kapital.

Hos Kungl. Maj:t har fru Nordgren anhållit att varda tillerkänd pension. Till stöd för framställningen har åberopats bland annat, att fru Nordgren i samband med äktenskapsskillnaden utgått ifrån att hon skulle bliva berättigad till pension efter mannen.

Statskontoret har i avgivet utlåtande anfört, att ämbetsverket funne sig

av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna icke kunna tillstyrka bifall till framställningen.

Enligt min uppfattning föreligga i förevarande ärende sådana särskilda omständigheter, att beviljande under riksdagens medverkan av pension åt fru Nordgren måste anses befogat. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen varade makarna Nordgrens äktenskap nära 28 år och upplöstes först en längre tid efter det mannen uppnått pensionsåldern. Mannen Nordgren fullgjorde även sedan han tjänstepensionerats och allt intill sin död, således jämväl efter allmänna familjepensionsreglementets ikraftträdande, regelbunden tjänstgöring inom försvarsväsendet. Hans tjänstgöringstid hos staten översteg på grund härav 35 år. Hade allmänna familjepensionsreglementet varit tillämpligt å mannen Nordgren, skulle fru Nordgren, efter rådhusrätens förklaring, varit berättigad till pension. Om jämväl beaktas, att skillnads målet avgjorts omedelbart före och i viss del till och med efter mannens frånfälle, samt hänsyn också toges till de ömmande förhållanden av personlig natur, som här — på sätt handlingarna närmare belysa — föreligga, synas några konsekvenser av ett bifall till framställningen knappast behöva befaras.

Jag tillstyrker sålunda, att förslag förelägges riksdagen om pension åt fru Nordgren, och vill såsom i förevarande fall skälig pension förorda ett belopp av 660 kronor. Med hänsyn till att den minderårige sonen på grund av att fru Nordgren icke kunnat författningenslignat tillerkännas pension åtnjuter sådan förmån till väsentligt högre belopp än som för honom skulle hava utgått, om jämväl modern varit pensionsberättigad, synes den av mig nu ifrågasatta pensionen böra, så länge sonen åtnjuter pension, utgå med ett förslagsvis till 360 kronor reducerat belopp. Pensionen torde böra bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen medgiva,

att avlidne styckjunkaren å övergångsstat vid Göta artilleriregemente Carl Ivar Nordgrens frånskilda hustru Judith Kerstin Maria Nordgren, född Berggren, må från och med den 1 juli 1940 under sin återstående livstid, så länge hon förblir ogift, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 660 kronor, dock att pensionen, så länge makarnas minderårige son Otto Ivar Vilhelm åtnjuter pension av statsmedel, skall utgå med allenast 360 kronor för år.

2:o.

Extra befattningshavaren vid länsstyrelsen i Kopparbergs län Torkel Tomassons änka. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Tomasson var född den 10 april 1881 och avled den 7 december 1940; att han intill år 1906 idkade renskötsel;

att han efter därpå bedrivna studier avlade studentexamen år 1912 och kansliexamen år 1915;

att han åren 1916—1917 på uppdrag av svenska renbetesdelegationen utförde en omfattande utredning angående Vilhelmina- och Vapstenslapparnas sedvanemässiga flyttning till Norge i senare tid;

att han biträdde 1919 års lappkommitté först såsom sakkunnig och senare i egenskap av ledamot;

att han under åren 1918—1922 huvudsakligen ägnade sig åt upplysnings- och organisationsverksamhet bland lapparna samt i samband därmed förstnämnda år grundade Samefolkets egen tidning, vilken tidning sedan dess regelbundet utkommit från trycket, från år 1922 med bidrag från Norrbottens och Västerbottens lappfonder samt jämtländska lappväsendets fond;

att han sedan december månad 1922 intill sin död var anställd hos länsstyrelsen i Kopparbergs län såsom extra befattningshavare å landskontoret;

att Tomassons avlöning hos länsstyrelsen från och med den 1 juli 1935 utgick enligt 9 lönegraden i vederbörlig löneplan för extra tjänstemän;

att han vid sin död efterlämnade änkan Viktoria Fredrika Tomasson, född Andersson, vilken är född den 27 juni 1882;

att brist föreligger i boet efter Tomasson och att änkefru Tomasson icke äger nämnvärda tillgångar;

samt att änkefru Tomasson för sitt uppehälle varit helt beroende av sin makes inkomster.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 1 mars 1940 dagtecknad skrift anhöll Tomasson, att pension måtte tillerkännas honom på grund av hans anställning hos länsstyrelsen samt med hänsyn till hans verksamhet för de svenska lapparnas upplysning och för tillvaratagandet av deras intressen. Tillika hemställde Tomasson om utverkande av pension åt hustrun, därest hon skulle överleva honom.

Vid framställningen funnos fogade, bland annat, av professorn vid Uppsala universitet Björn Collinder och andre intendenten vid nordiska museet Ernst Manker utfärdade intyg, däri framställningen tillstyrkts under åberopande av att Tomassons verksamhet i avseende å lappbefolkningen och dess förhållanden måste anses hava varit av stor social och kulturell betydelse.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län tillstyrkte i utlåtande den 7 mars 1940 den av Tomasson sålunda gjorda framställningen och anförde därvid, bland annat, följande:

Tomassons arbete vid länsstyrelsen har huvudsakligen varit förlagt till uppbördsavdelningen, och Tomasson har i sin tjänstgöring städse ådagalagt plikttröhet, ordning och flit.

För ordnandet av de frågor, som beröra lappbefolkningens liv och verksamhet och som Tomasson medverkat till att få utredda och lösta, har det otvivelaktigt varit av stor betydelse att få medverka av en skolad man ur lapparnas egna led. Den omständigheten att Tomasson utan några större tillgångar, endast för att bliva mer skickad att bistå sina stamfränder, först bedrivit studier, som lett till studentexamen, och sedan fortsatt studierna vid universitet, är värd samhällets uppskattning.

Sedan Tomasson avlidit den 7 december 1940 och frågan om pension åt honom själv sålunda förfallit, har länsstyrelsen i skrivelse den 27 i samma månad gjort framställning i fråga om pension åt änkefru Tomasson och därvid anfört, att länsstyrelsen — i betraktande av att Tomasson icke efterlämnat någon förmögenhet samt att änkefru Tomasson för sitt uppehälle varit helt beroende av sin makes inkomster och vid nu uppnådd ålder av 58 år icke torde kunna genom egen förvärvsverksamhet nämnvärt bidra till sitt uppehälle — ville på det livligaste förorda, att pension tillerkändes änkan med belopp, icke understigande 600 kronor för år.

Statskontoret har i utlåtande den 14 januari 1941 anfört, att det visserligen syntes statskontoret i viss mån tveksamt, huruvida pension åt änkefru Tomasson för närvarande borde komma i fråga, då hon icke uppnått högre ålder än 58 år och, såvitt av handlingarna framginge, ej syntes vara oförmögen att genom arbete försörja sig, men att ämbetsverket i betraktande av de i ärendet föreliggande omständigheterna icke ville motsätta sig beredandet åt änkan av ett årligt understöd. Beloppet härav syntes skäligen böra fastställas till 384 kronor.

För egen del anser jag mig böra tillstyrka, att pension utverkas åt änkefru Tomasson. Pensionen synes mig skäligen böra bestämmas att utgå med något högre belopp än statskontoret ifrågasatt, förslagsvis 504 kronor för år. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att extra befattningshavaren vid länsstyrelsen i Kopparbergs län Torkel Tomassons änka Viktoria Fredrika Tomasson, född Andersson, må från och med den 1 januari 1941 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 504 kronor.

3:o.

E. o. sysslomannen vid S:t Olofs sjukhus i Visby Johan Emil Nybergs änka. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Nyberg var född den 16 september 1867 och avled den 26 december 1939;

att han såsom vikarie uppehöll sysslomannatjänsten vid S:t Olofs sjukhus i Visby under tiden 19 augusti—17 september 1918, 1—31 december 1919 och 1 februari 1920—30 juni 1921 samt därefter innehade befattning såsom extra ordinarie syssloman vid samma sjukhus från och med den 1 juli 1921 till och med den 30 juni 1935;

att Nyberg, vilken i sistnämnda egenskap åtnjöt avlöning enligt 15 lönegraden i löneplanen för extra ordinarie tjänstemän, efter avgången ur tjänst intill sin död uppbar avkortad pension enligt bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet med 1,500 kronor för år, motsvarande $\frac{63}{120}$ av tjänstepensionsunderlaget, 2,844 kronor, för tjänsteman i sagda lönegrad;

att han vid sin död efterlämnade änkan Edith Maria Nyberg, född Strand, vilken är född den 1 juni 1902;

att bouppteckningen efter Nyberg utvisade en behållning av omkring 12,000 kronor;

samt att änkefru Nyberg på grund av sjukdom (bl. a. progredierande reumatisk polyarthritis) är oförmögen att utföra inkomstbringande arbete.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 15 juni 1940 dagtecknad skrift har änkefru Nyberg anhållit att komma i åtnjutande av pension.

Direktionen för S:t Olofs sjukhus i Visby har hemställt om utverkande av pension åt änkefru Nyberg till belopp av 700 kronor för år och därvid anfört i huvudsak följande:

I betraktande av att änkefru Nyberg sedan länge lider av fysisk och psykisk ohälsa samt vad direktionen har sig bekant angående hennes ekonomiska förhållanden är det uppenbart, att hon för sin utkomst varit fullkomligt beroende av mannens stöd. Icke heller för framtiden torde det vara att förvänta, att hon skall bli i stånd att genom eget arbete i nämnvärd grad bidra till sitt uppehälle. Tvärtom synes hon vara i stort behov av ekonomiskt stöd för att möta de särskilda utgifter, som hennes nedsatta hälsa drager med sig.

Med hänsyn till att Nybergs avgång från tjänsten med avseende på löne- och pensionsförhållanden infallit under en övergångstid, i det att den av honom innehavda tjänsten vid tiden för hans avgång från densamma omreglerats till sysslomanstjänst av tredje klass (21 lönegraden), och i betraktande av föreliggande ömmande omständigheter anser direktionen skäligt, att pension tillerkännes änkefru Nyberg. Därest bestämmelserna i allmänna familjepensionsreglementet läggas till grund för beräkning av pensionens storlek (familjepensionsunderlaget för e. o. tjänsteman i 15 lönegraden = 1,320 kronor), torde man komma fram till ett belopp av inemot 700 kronor, och får direktionen föreslå, att sagda belopp får utgå till änkefru Nyberg såsom årlig pension.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt utverkande av pension åt änkefru Nyberg med förslagsvis 528 kronor för år och därvid anfört, bland annat, följande:

Nyberg har under sin anställning icke haft tillfälle att vinna delaktighet i civilstatens änke- och pupillkassa och har därigenom icke kunnat bereda sin hustru änkepension. Enligt vid tiden för Nybergs avgång gällande reglemente för civilstatens änke- och pupillkassa uppgick änkepensionen till 27 $\frac{1}{2}$ procent av det för mannens befattning fastställda pensionsunderlaget, vilket i detta fall utgjorde 2,844 kronor. I förevarade fall skulle således änkepensionen uppgå till 782 kronor. Då emellertid några avgifter för pensioneringen icke erlagts, synes pensionen böra fastställas till något lägre belopp än det sålunda beräknade, förslagsvis 528 kronor.

Jämväl *statskontoret* har tillstyrkt pension åt änkefru Nyberg. Beträffande pensionsbeloppets storlek har statskontoret anfört, att med hänsyn till den förhållandevis stora behållningen i boet efter mannen ett årligt belopp av 500 kronor eller efter vederbörlig avrundning 504 kronor synta ämbetsverket väl avvägt. Då emellertid det av medicinalstyrelsen föreslagna

understödet blott obetydligt överstege nämnda belopp, ansåge sig statskontoret icke hava anledning att motsätta sig, att pensionen bestämdes i enlighet med medicinalstyrelsens förslag eller alltså till 528 kronor för år.

Även jag anser mig böra förordna, att pension utverkas åt änkefru Nyberg, att utgå med av medicinalstyrelsen föreslaget belopp, 528 kronor. Pensionen synes skäligen böra bestämmas att utgå från och med den 1 juli 1940. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att e. o. sysslomannen vid S:t Olofs sjukhus i Visby Johan Emil Nybergs änka Edith Maria Nyberg, född Strand, må från och med den 1 juli 1940 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 528 kronor.

4:o.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten Hans Julius Håkansons änka.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Håkanson var född den 11 december 1882 och avled den 21 februari 1940;

att han från och med den 1 januari 1919 intill sin död var förordnad såsom fattigvårdskonsulent i första distriktet samt från och med ingången av år 1926 jämväl innehade befattning såsom barnavårdskonsulent i samma distrikt;

att hans årliga avlöningsförmåner senast uppgingo till 7,120 kronor (lön inkl. ålderstillägg 4,000 kronor, tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, ortstillägg 500 kronor, tillfällig löneförbättring 1,320 kronor; avdrag å lönen med 200 kronor, motsvarande pensionsavgift), varjämte han åtnjöt dyrtidstillägg enligt för befattningshavare vid oreglerade verk gällande grunder;

att han vid sin död efterlämnade änkan Sally Matilda Håkanson, född Wahlsten, vilken är född den 8 oktober 1886, samt två vuxna barn, nämligen en son och en dotter;

att bouppteckningen efter Håkanson utvisade en behållning av omkring 9,800 kronor;

samt att barnen icke äro i sådana ekonomiska omständigheter, att de kunna verksamt bidra till moderns försörjning.

Fattigvårds- och barnavårdskonsulenter sakna på grund av för dem gällande anställningsform för närvarande såväl tjänste- som familjepensionsrätt. Frågan om ändrad anställningsform för konsulenterna har i avbidan på slutförandet av utredningar rörande den sociala hjälpverksamhetens ordnande icke upptagits till slutlig prövning (jfr prop. år 1932 nr 49; bankoutsk. utl. nr 30, p. 46; riksd. skr. nr 227, p. 39).

Änkefru Håkanson har hos socialstyrelsen gjort framställning i syfte att komma i åtnjutande av pension efter mannen. Hon har därvid framhållit bland annat, att hon under de senaste tjugu åren uteslutande ägnat sig åt hemmets skötsel och att små utsikter syntes föreligga för att hon vid nuvarande ålder skulle kunna erhålla något inkomstbringande arbete.

Socialstyrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t av den 29 mars 1940 förklarat sig vilja livligt tillstyrka, att pension utverkades åt änkefru Håkanson, samt hemställt, att pensionen måtte bestämmas att utgå med 900 kronor för år räknat från och med den 1 mars 1940. Styrelsen har därvid erinrat, att 1930 respektive 1934 års riksdag beviljat pension å detta belopp åt änkorna efter fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna A. T. E. Gullberg (1930: prop. nr 148, p. 6; bankoutsk. utl. nr 32, p. 7; riksd. skr. nr 371, p. 6) och P. Larsson (1934: mot. I: 128 och II: 280; bankoutsk. utl. nr 35, p. 4; riksd. skr. nr 276), vilka dock ej kunde åberopa så lång anställning i statens tjänst som konsulenten Håkanson.

Statskontoret har i ett den 16 april 1940 avgivet utlåtande anfört, att statskontoret med hänsyn till änkefru Håkansons ålder och då änkefru Håkanson, såvitt av handlingarna framginge, ej vore oförmögen att genom eget arbete försörja sig ansåge sig i enlighet med de principer, som pläгат tillämpas vid beviljande av riksdagspensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst för det dåvarande svårligen kunna tillstyrka, att pension bereddes i förevarande fall.

Med anledning av innehållet i statskontorets utlåtande har änkefru Håkanson inkommit med en den 9 januari 1941 dagtecknad skrift, däri hon anfört, bland annat, följande:

Efter att i unga år hava utbildats till föreståndarinna vid ålderdomshem, hade hon i många år tjänstgjort i dylika befattningar. Det ansvarsfulla och krävande arbete, som påvilat henne i dylik egenskap, hade emellertid så småningom blivit allt tyngre att utföra, eftersom hon även hade barn att sköta och uppfostra. Hon hade därför år 1920 lämnat den av henne senast innehavda föreståndarinnebefattningen vid Nacka ålderdomshem för att helt kunna ägna sig åt barnens fostran och hemmets skötsel. Vid denna tidpunkt hade hon varit rätt sliten men det oaktat fortsatt att ensam sköta hemmet. Även om hon ej kunde förete intyg av läkare, utvisande att hon för närvarande lede av sjukdom, hade hennes arbete satt sådana spår, att hon vid nuvarande ålder ej hade några utsikter att åter kunna erhålla en föreståndarinnetjänst. Hon hade under år 1940 lyckats erhålla allenast visst tillfälligt arbete, som dock nu upphört.

Änkefru Håkanson ville tillika framhålla, att om konsulentbefattningarna uppförts å ordinarie stat, varom framställning gjorts, hon författningsenligt skulle hava varit berättigad till pension.

För egen del vill jag med hänsyn till i ärendet föreliggande förhållanden icke motsätta mig, att pension utverkas åt änkefru Håkanson, att utgå med av socialstyrelsen föreslaget belopp, 900 kronor för år. Pensionen synes skäligen böra få av änkefru Håkanson åtnjutas räknat från och med den 1 januari 1941. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att fattigvårds- och barnavårdskonsulenten Hans Julius Håkansons änka Sally Matilda Håkanson, född Wahlsten, må från och med den 1 januari 1941 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 900 kronor.

5:o.

Förre verkställande direktören i civilstatens änke- och pupillkassa Johan Herman Napoleon Lidströms änka. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lidström var född den 17 juli 1865 och avled den 3 juni 1940;

att Lidström, som år 1883 inträtt i postverkets tjänst, den 8 december 1897 konstituerades till postexpeditör, från vilken befattning han avgick med utgången av år 1905;

att han den 14 maj 1886 inträdde i civilstatens pensionsinrättnings tjänst, den 28 februari 1905 förordnades att tills vidare vara revisor och kammarskrivare hos nämnda pensionsinrättning, den 15 december 1905 förordnades att tills vidare uppehålla överkommisariebefattningen vid pensionsinrättningen samt den 21 december 1907 utnämndes att från och med den 1 januari 1908 vara verkställande direktör i civilstatens änke- och pupillkassa;

att Kungl. Maj:t, på därom av Lidström gjord ansökning, genom beslut den 13 december 1918 entledigade Lidström från befattningen såsom verkställande direktör;

att Lidström efter avgången från sistnämnda befattning med oförändrat delaktighetsbelopp kvarstod såsom delägare i änke- och pupillkassan;

att Lidström efter fyllda 55 år tillträdde egen pension från den s. k. tjänstemannafonden;

att han vid sin död efterlämnade — förutom fyra vuxna barn i tidigare äktenskap — änkan Elin Erika Lidström, född Olsson, vilken är född den 13 juni 1881;

att makarna Lidströms äktenskap ingåtts den 20 juli 1930, alltså tre dagar efter det mannen uppnått 65 års ålder, och att äktenskapet på grund av sistnämnda förhållande jämlikt bestämmelserna i reglementet för civilstatens änke- och pupillkassa icke grundlagt rätt för hustrun att efter mannens frånfälle erhålla pension från kassan;

att änkefru Lidström, därest äktenskapet ingåtts inom behörig tid, skulle hava kommit i åtnjutande av pension till belopp av 2,032 kronor 80 öre jämte dyrtidstillägg;

att bouppteckningen efter Lidström utvisade brist och att änkefru Lidström saknar egna tillgångar;

att änkefru Lidström, som har två vuxna barn i tidigare äktenskap, av dessa icke kan påräkna något nämnvärt bidrag till sitt uppehälle;

samt att hon på grund av sjukdom är för framtiden oförmögen till arbete.

Änkefru Lidström har hos Kungl. Maj:t anhållit att komma i åtnjutande av pension. Till stöd för framställningen har änkefru Lidström åberopat, att äktenskapet med Lidström redan flera år före ingåendet varit avsett att komma till stånd men av särskilda orsaker blivit uppskjutet samt att, sedan överenskommelse träffats om äktenskapets ingående under sommaren 1930 före Lidströms 65-årsdag den 17 juli, sjukdom förhindrat henne från att vidtaga för uttagande av lysning avsedd resa, på grund varav äktenskapet kommit att ingås först några dagar efter sistnämnda tidpunkt. Vidare har änkefru Lidström framhållit, att hon hade anledning antaga, att, om kassan bestått, kassans fullmäktige skulle hava tillerkänt henne pension efter mannens frånfälle.

I anslutning till vad i ansökningen i sistnämnda del anförts må nämnas, att frågan om beredande genom särskilt beslut av pension åt sökanden varit föremål för övervägande av *fullmäktige för delägarna i civilstatens änke- och pupillkassa* vid två olika tillfällen, nämligen dels år 1932 och dels år 1935.

Sålunda förelåg vid fullmäktiges sammanträde *år 1932* en av mannen Lidström gjord framställning om pensionsrätt för hustrun, utan hinder av att deras äktenskap på grund av nyss omförmälda särskilda omständigheter ingåtts först efter det han uppnått 65 års ålder.

I över framställningen avgivet utlåtande anförde styrelsen över kassan, att styrelsen med hänsyn till de särskilda omständigheterna i förevarande fall, vilka syntes vara av den art, att man torde kunna bortse från de prejudicerande verkningarna av ett bifall till framställningen, för sin del icke hade något att erinra mot ett sådant bifall.

Fullmäktiges kameralavdelning anförde, att avdelningen, även om i detta fall särskilda omständigheter syntes vara för handen, dock ej funne sig i frågans dåvarande läge kunna tillstyrka, att pensionsrätt mot bestämmelserna i reglementet för kassan tillförsäkrades Lidströms hustru. Avdelningen ville framhålla, att, därest fru Lidström skulle överleva sin make och då för sitt uppehälle vara beroende av pension från kassan, möjlighet förefunnas för henne att med företeende av intyg rörande sina dåvarande omständigheter inkomma med framställning till kassans fullmäktige, vilka, sedan frågan sålunda blivit aktuell, torde vara oförhindrade att i sedvanlig ordning ur skälighetssynpunkt pröva ärendet. Avdelningen hemställde sålunda, att framställningen icke skulle till någon fullmäktiges åtgärd föranleda.

Å sammanträde den 18 oktober 1932 beslöto fullmäktige i enlighet med vad kameralavdelningen sålunda hemställt.

Sedan Lidström till fullmäktiges sammanträde *år 1935* ingivit förnyad framställning om pension för hustrun, beslöto fullmäktige den 11 oktober 1935 i enlighet med av kameralavdelningen avgivet utlåtande, att framställningen icke skulle till någon fullmäktiges åtgärd föranleda. I sitt utlåtande hade kameralavdelningen anført, att avdelningen icke kunnat finna, att av Lidström några sådana nya omständigheter blivit anförda, att de mo-

tiverade ett frångående av den av 1932 års fullmäktige i frågan intagna ståndpunkten.

Över änkefru Lidströms nu föreliggande framställning har *statskontoret* den 26 juli 1940 avgivit utlåtande och därvid anfört, att ämbetsverket av principiella skäl och med hänsyn till konsekvenserna nödgades avstyrka bifall till framställningen.

Med hänsyn till föreliggande förhållanden anser jag billigheten bjuda, att pension i särskild ordning utverkas åt änkefru Lidström. Pensionen, vilken torde böra bestridas från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., synes mig skäligen böra fastställas till ett belopp av 1,200 kronor för år. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förre verkställande direktören i civilstatens änke- och pupillkassa Johan Herman Napoleon Lidströms änka Elin Erika Lidström, född Olsson, må från och med den 1 juli 1940 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,200 kronor.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o—5:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

R. Waerneman.